

نگاهے مختصر
به تاریخچه قیمت گذارک دستورک
در صنعت لبنیات

www.ir-dis.org
info@ir-dis.org
021-86112619

بسمه تعالی

میر اسلام تیموری، رئیس هیئت مدیره انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران

مقدمه:

شیر و محصولات لبنی در سه دوره هشت ساله (۷۶-۹۹) زیر ضرب قیمت گذاری دستوری و سرکوب قیمت قرار داشته است. هرچند این سرکوب قیمت و اعمال قیمت گذاری دستوری از سوی دولتمردان دلایلی به ظاهر موجهی چون استراتژیک بودن این محصولات در سبد غذایی خانوار، لحاظ کردن قدرت خرید مردم برای تامین امنیت غذایی و پرداخت یارانه به نهاده های دامی داشته است اما تبعات این تصمیم برای تولیدکنندگان محصولات لبنی بسیار زیانبار بوده است. ساختار ضعیف اقتصاد داخلی در کنار وجود تورم دو رقمی باعث شده است که تنها ظرف ۲۴ سال قیمت شیرخام ۵۵ برابر شود (از ۸۵۰ ریال به ۴۶۵۰۰ ریال) و با توجه به ضریب تاثیر بزرگ قیمت شیرخام بر قیمت تمام شده محصولات لبنی، منجر به افزایش قیمت این محصولات نیز گردد.

از آنجا که افزایش قیمت با کاهش مصرف ارتباط مستقیم دارد، امروز بیش از گذشته با کاهش سرانه مصرف محصولات لبنی مواجه هستیم و این بدان معنی است که همه دلایلی که دولتمردان در توجیه اعمال قیمت گذاری دستوری بکار برده و می برند، منتج به نتیجه نشده است.

سرانه مصرف شیر و محصولات لبنی، یکی از شاخص های توسعه یافتگی کشورهاست و هیچ کشور توسعه یافته ای نیست که سرانه مصرف شیر و محصولات لبنی در آن کمتر از میانگین توصیه شده سازمان بهداشت جهانی باشد. امروز اما افزایش قیمت محصولات لبنی و کاهش سرانه مصرف این محصولات با وجود همه نظارت ها و اعمال کنترل ها، تهدید بزرگی برای سلامت و امنیت غذایی مردم ایران است. امید است این کنترل ها و نظارت های بی حاصل جای خود را به منطق عرضه و تقاضا بسپارد. منطقی که حمایت برای افزایش مصرف و تضمین سلامت جامعه را بهانه ای برای سرکوب منطق بازار و جلوگیری از توسعه آن نمیکند و البته با «حمایت های هوشمندانه» از مصرف کننده به جای اعمال «حمایت های رفع تکلیفی» و رد شده در آزمون های مختلف، تحقق سرانه مصرف استاندارد و سلامت نسلی جامعه را محقق میکند.

دوره ۷۶ تا ۸۳

صنعت لبنیات و سیاست قیمت گذاری محصولات لبنی در دوره سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۳ متأثر از تصمیم دولت برای توزیع شیر یارانه ای است. با توجه به حجم توزیعی شیر یارانه ای که در میانه این سالها افزایش نیز یافت، محصولات غیر یارانه ای عملاً امکان ظهور و بروز چندانی نداشتند و تنوع محصول چندانی را در بازار محصولات لبنی شاهد نبودیم. در آن زمان با توجه به تعداد اندک

کارخانجات و سهم بازار نسبتاً بزرگ شرکت صنایع شیر ایران از تولید و توزیع شیر یارانه ای، محصولات غیر یارانه ای جزء محصولات گروه سوم ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار قرار گرفته بود.

بر این اساس با اعلام قیمت شیرخام توسط ستاد تنظیم بازار که عمدتاً برای محاسبه ما به التفاوت شیر یارانه ای پرداختی از طرف دولت صورت می گرفت انجمن صنایع فرآورده های لبنی ایران نسبت به اعلام قیمت محصولات لبنی بدون یارانه در مطبوعات کثیرالانتشار اقدام می نمود. ضمن اینکه شرکت صنایع شیر ایران هم به عنوان بزرگترین شرکت لبنی کشور در آن زمان، خود راساً و جداگانه طی اطلاعیه ای این مهم را انجام می داد. این روال تا سال ۱۳۸۳ ادامه پیدا می کند ولی در این سال عمدتاً به دلیل اختلاف قیمت شیرخام مصوب دولت و قیمت تمام شده اعلامی توسط دامداری ها و قیمت واقعی عرضه و تقاضا در بازار، دولت نسبت به افزایش قیمت محصولات شرکت های لبنی واکنش نشان داد و افزایش بیش از ۱۶ درصدی محصولات را تخلف عنوان کرد. همین موضوع باعث شکل گیری بحث هایی می شود که به دنبال آن قرار دادن کل محصولات لبنی در سبد حمایتی (انتقال کل محصولات به گروه دوم کالایی) است. موضوعی که نهایتاً در ۱۳۸۴/۰۴/۱۲ به تصویب دولت رسیده و کلیه فرآورده ها و محصولات لبنی غیر یارانه ای به فهرست بخش دوم گروه اول کالاهای ستاد تنظیم بازار اضافه شد و قیمت گذاری آن صرفاً با رعایت ضوابط قیمت گذاری سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولید کنندگان الزامی گردید و تخلف از آن مشمول طرح تنظیم بازار و رسیدگی محاکم تعزیرات یا قانون نظام صنفی کشور است.

موارد کلیدی که در بازه زمانی سالهای ۷۶ تا ۸۳ در موضوع قیمت گذاری محصولات لبنی رخ داد به شرح ذیل است:

۱. قیمت مصوب شیرخام از ۸۵۰ ریال به ازای هر کیلو در ابتدای سال ۷۶ به ۲۲۰۰ ریال در پایان سال ۱۳۸۳ میرسد (یعنی قیمت شیرخام ظرف ۸ سال ۲٫۶ برابر می شود). البته قیمت واقعی شیرخام در بازار عرضه و تقاضا به حدود ۲۵۰۰ ریال رسیده بود و این تفاوت فاحش قیمت که تا به امروز هم ادامه دارد تبعات مختلفی را به صنعت تحمیل نموده است که ورود دولت به قیمت گذاری محصولات و نادیده ماندن منطق بازار یکی از مهم ترین چالش های این صنعت است.
۲. قیمت شیر یارانه ای به عنوان مهم ترین محصول این دوره از هر کیلوگرم ۴۰۰ ریال به ۱۹۰۰ ریال افزایش پیدا می کند. (۴٫۷۵ برابر) در عین حال حجم شیر یارانه ای از ۳۶۰ هزار تن به ۱۵۶۵ هزار تن افزایش پیدا کرده است (۴٫۳ برابر).
۳. محصولات غیر یارانه ای لبنی در بازه ۷۶ تا ۸۳ به طور متوسط حداکثر ۱۰ درصد افزایش قیمت داشته اند. برای مثال قیمت محصول شیر یک لیتری آزاد از ۱۶۲۰ ریال به ۵۰۰۰ ریال افزایش یافته است.
۴. متوسط نرخ تورم در بازه زمانی ۷۶ تا ۸۴ حداکثر ۱۵٫۷ درصد بوده است. (پیوست یک)
۵. قیمت ارز در هشت سال مربوطه مطابق جدول (پیوست دو) بوده است که در ۵ سال اول قیمت ارز دولتی ۱۷۵۰ ریال و در ۳ سال آخر سیاست تک نرخی ارز اجرایی شده است.
۶. پروژه شیر مدرسه به عنوان یکی از مهم ترین پروژه های فرهنگ سازی مصرف شیر و هدفمندترین یارانه در میان همه یارانه های پرداختی دولت در هر حوزه کالایی و خدماتی، از سال ۱۳۷۹ عملیاتی گردید و این طرح جزء موفق ترین طرح های توزیع شیر مدرسه در مجامع بین المللی شناخته شد.

۷. از سال ۱۳۸۲ کلیه عوارض و مالیات از محصولات تولیدی از جمله محصولات لبنی متمرکز شده و از محصولات لبنی خانوار فقط شیر از پرداخت عوارض معاف گردید. از سال ۱۳۸۴ پنیر نیز به محصولات معاف اضافه گردید. (۳٪ در طول دوره)- (پیوست چهار)

۸. حداقل حقوق در سال ۱۳۷۶ از ۲۵۷۴۶۰ ریال ماهیانه به عدد ۱۱۴۶۰۲۰ ریال در سال ۱۳۸۳ رسید (۴/۵ برابر)- (پیوست سه)

دوره ۸۴ تا ۹۱

سال ۱۳۸۴ در شرایطی آغاز شد که در پایان سال ۱۳۸۳ مصوبه مجلس مشهور به "تثبیت قیمت خدمات و کالاهای اساسی دولت" به اشتباه و با نادیده گرفتن واقعیت‌های اقتصادی کشور و برآمده از انگیزه‌های غیر اقتصادی تهیه‌کنندگان آن، منجر به ایجاد انتظار برای تثبیت قیمت همه کالاهای تولیدی شده بود. این طرح به همراه مصوبه دولت نهم در نیمه اول سال ۱۳۸۴ مبنی بر قرار دادن کلیه فرآورده‌ها و محصولات لبنی در فهرست بخش دوم گروه اول کالاهای ستاد تنظیم بازار، فشار بر صنایع لبنی برای تثبیت قیمت محصولات را افزایش داد بدون اینکه واقعیت‌های مربوط به افزایش هزینه‌های تولید در شیرخام، بسته بندی و حقوق و دستمزد را مورد توجه قرار دهد. این تصمیم در سال ۱۳۸۵ هم ادامه یافته و با توجه به عدم امکان تثبیت قیمت‌ها منجر به تشکیل پرونده‌های تعزیراتی برای صاحبان صنایع گردید. طبیعی بود که تولیدکنندگان میان انتخاب از تعطیلی کارخانه یا تخلف از قیمت‌های اعلامی به انتخاب دومی تن دهند و اجازه ندهند حاصل سال‌ها سرمایه گذاری و تلاششان از بین برود.

با این همه در سال ۱۳۸۶ نیز این فشارها ادامه یافت و تنها بخشی از محصولات لبنی اجازه افزایش قیمت یافتند. خروج برخی کالاها از شمول قیمت‌گذاری باعث تغییر رفتار تولیدکننده خارج از نیاز واقعی مصرف کننده شد. به این معنی که کالایی بیشتر توسط تولیدکنندگان تولید می شد که حاشیه سود بهتر و بیشتری داشت حتی اگر بازار از آن کالا اشباع شده بود.

با وجود روشن بودن تبعات تصمیمات پیش گفته؛ سیاست تثبیت قیمت‌ها در سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ بر روی کالاهای پرمصرف که بخش عمده‌ای از تولیدات را شامل می‌شد، ادامه یافت. سال ۱۳۸۹ سال شروع هدفمندی یارانه‌ها توسط دولت وقت محمل و بهانه جدیدی برای جلوگیری از افزایش قیمت و تداوم سیاست تثبیت قیمت‌ها بود در حالی که کلیه عوامل موثر بر هزینه تمام شده تولید متاثر از شروع طرح هدفمندی یارانه‌ها افزایش یافته بود اما دولت وقت تنها افزایش درآمد ناشی از هدفمندی را برای خزانه خود میپسندید و فشار بر کرده تولیدکننده برای عدم تغییر قیمت محصولات ادامه داشت.

از زمستان ۱۳۸۹ مستند به طرح هدفمندی یارانه‌ها، حذف شیر یارانه ای خانوار و شیر مدرسه کلید خورد و در پایان خرداد ۱۳۹۰ شیر خانوار کاملاً از سبد صنایع لبنی حذف گردید. این کار برخلاف انتظار نه تنها باعث افزایش عرضه شیرخام نشد بلکه باعث عدم تعادل در عرضه و تقاضا هم شد به گونه‌ای که قیمت شیرخام در سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱ رشد چشمگیری یافت (از ۴.۲۰۰ ریال در ابتدای ۱۳۹۰ به ۱۱.۵۰۰ ریال در پایان سال ۱۳۹۱ افزایش یافت).

همزمانی تصمیمات دولت با آغاز تحریم‌های اقتصادی و افزایش قیمت ارز در بازار، قیمت نهاده‌های دامی را افزایش داد و به تبع آن قیمت تمام شده شیرخام نیز با جهش چشم‌گیری مواجه شد. افزایش ماه به ماه قیمت شیرخام از خرداد سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۱ باعث شد که در طی دو سال (۹۰ و ۹۱) مقامات ذی‌ربط دولتی حداقل ۵ بار نسبت به اصلاح قیمت‌های لبنی اقدام نمایند.

این تغییرات عمدتاً با تاخیر فراوان نسبت به افزایش قیمت شیرخام به عنوان اصلی‌ترین عامل قیمت تمام شده محصولات لبنی صورت می‌گرفت که خود به معنی ضرر و زیان بیش از پیش تولیدکنندگان محصولات لبنی بود. در پایان سال ۱۳۹۱ افزایش قیمت شیرخام به بیش از ۱۱.۵۰۰ ریال باعث گردید دولت با تخصیص علوفه با قیمت‌های مصوب به دامداری‌ها از طریق شرکت‌های لبنی، قیمت شیرخام را در سطح ۹۶۰۰ ریال تثبیت نماید. در پایان همین سال مقرر گردید کارشناس رسمی قوه قضاییه برای حل اختلاف سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و انجمن صنایع لبنی برای قیمت محصولات صورت گیرد که این گزارش در اوایل سال ۱۳۹۲ منتشر شد. بر اساس این گزارش قیمت شیرخام ۱۱۱۰۰ ریال و قیمت محصولات لبنی متناسب با آن اصلاح شد.

پایان این دوره که با سرکوب شدید قیمت‌ها و تشکیل پرونده‌های متعدد برای شرکت‌های لبنی همراه بود پیرو گزارش کارشناس رسمی قوه قضاییه با واگذاری اداره امور صنفی به تشکل‌های مربوطه لبنی در اوایل سال ۱۳۹۲ خاتمه یافت. خلاصه آنچه در این دوره اتفاق افتاد به شرح زیر است:

۱. قیمت مصوب شیرخام از ۲.۵۰۰ ریال در اوایل سال ۱۳۸۴ به ازای هر کیلوگرم به ۹.۶۰۰ ریال در پایان سال ۱۳۹۱ رسید (۳.۸ برابر). البته قیمت واقعی شیرخام به بالای ۱۱.۵۰۰ ریال در پایان سال ۱۳۹۱ رسیده بود که با اختصاص علوفه با قیمت دولتی کاهش یافت.
۲. در پی هدفمند کردن یارانه‌ها در سال ۱۳۸۹، شیر یارانه‌ای حذف گردید و یارانه‌ای که بر اساس قانون هدفمندی یارانه‌ها مصوب شده بود کماکان ادامه یابد کاملاً حذف شد.
۳. پروژه شیر مدرسه متوقف شد.
۴. متوسط نرخ تورم در دوره مورد نظر (۸۴-۹۱) ۱۷.۷ درصد بوده است. (پیوست یک)
۵. مطابق جدول (پیوست دو) در ۶ سال اول این دوره قیمت ارز دولتی تقریباً تثبیت شده و تک‌نرخ بود (۹۰.۰۰۰ ریال تا ۱۰۰.۰۰۰ ریال) و در دو سال بعدی قیمت ارز دولتی و ارز آزاد متفاوت گردید.
۶. از ابتدای سال ۱۳۸۷ قانون ارزش افزوده جایگزین قانون تجمیع عوارض گردید و کماکان فقط شیر و پنیر از این قانون مستثنی بودند. درصد این عوارض از ۳٪ در سال ۱۳۸۷ به ۵٪ در سال ۱۳۹۱ رسید. (پیوست چهار)
۷. در این دوره ۳ بار از مکانسیم اصلاح تعرفه واردات و صادرات برای کنترل بازار استفاده گردید:
الف. افزایش تعرفه واردات شیرخشک به میزان ۹۰ درصد در اوایل سال ۱۳۸۸
ب. کاهش تعرفه واردات شیرخشک از ۸۶ درصد به ۱ درصد در اواخر سال ۱۳۹۰
ج. ممنوعیت صادرات کره و شیرخشک و اعمال تعرفه ۳۰ درصد برای سایر محصولات در پاییز ۱۳۹۱
۸. حداقل حقوق در سال ۱۳۸۴ از مبلغ ۱.۳۶۵.۹۲۰ ریال به مبلغ ۴.۳۴۷.۰۰۰ ریال در سال ۱۳۹۱ رسید (۳/۲ برابر).

سال ۱۳۹۲ با ارائه گزارش کارشناس رسمی قوه قضائیه برای قیمت محصولات لبنی شروع شد که منجر به اصلاح قیمت محصولات (۷۸ قلم) با قیمت مصوب شیر خام ۱۱.۱۰۰ ریال گردید. با توجه به عدم تطابق قیمت شیر خام در بازار عرضه و تقاضا دولت ما به التفاوت قیمت عرضه و تقاضا (حدود ۱۳.۰۰۰ ریال) را با قیمت مصوب به میزان ۳ هزار میلیارد ریال پرداخت نمود. در سال ۱۳۹۳ قیمت شیر خام ۱۴.۴۰۰ ریال تعیین گردید و قیمت محصولات لبنی مجوز افزایش ۱۵ درصدی یافت. این کار یک اشتباه محاسباتی آگاهانه داشت.

قیمت شیر خام از ۱۳.۰۰۰ ریال برای محاسبات لحاظ گردیده بود در حالیکه می بایستی جهش قیمت شیر خام از ۱۱.۱۰۰ ریال لحاظ می گردید. در این صورت قیمت محصولات لبنی نه ۱۵ درصد بلکه حداقل ۳۰ درصد افزایش می یافت. این موضوع اشتباه محاسباتی آگاهانه به همراه عدم کشش بازار در عرضه و تقاضای واقعی باعث گردید عملاً قیمت شیر خام به ۱۲.۵۰۰ ریال در بازار افزایش یابد و قیمت مصوب ۱۴.۴۰۰ محقق نگردد. این موضوع باعث کدورت چندین ساله ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ فی ما بین شرکت های لبنی، دامداری ها و وزیر جهاد کشاورزی وقت گردید.

اقدامات مختلف دولت در سال های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ از جمله ممنوعیت ورود شیر خشک حتی برای ورود موقت که کاملاً غیر قانونی بود، عدم مجوز افزایش محصولات لبنی حتی برای جبران افزایش هزینه های حقوق و دستمزد، سربار و بسته بندی و افزایش مالیات بر ارزش افزوده، پرداخت ۱۵۰ میلیارد تومان مشوق صادرات برای شیر خشک و پرداخت ۵۰ میلیارد تومان خرید تضمینی شیر خام باعث نگردید این شکاف ترمیم شود. این موضوع با عدم صدور مجوز افزایش قیمت محصولات لبنی از یک طرف به دلیل تثبیت قیمت شیر خام در طی چهار سال ۹۳-۹۶ ادامه یافت تا در سال ۱۳۹۷ با شروع تحریم های جدید علیه کشور، افزایش قیمت شیر خام کلید خورد و عملاً در ظرف ۳ سال اخیر ۹۷-۹۹ حداقل ۵ بار قیمت شیر خام اصلاح و به تبع آن قیمت محصولات لبنی نیز اصلاح گردید. افزایش قیمت نرخ ارز و به تبع آن افزایش قیمت نهاده های دامی و عدم تعادل عرضه و تقاضا، مجوز صادرات شیر خشک علیرغم کمبود شیر خام در بازار، قاچاق شیر خشک به دلیل قیمت بالای ارز آزاد، عدم اختصاص ارز ۴۲.۰۰۰ ریال به کره وارداتی و افزایش قیمت چربی در کشور باعث هرج و مرج در بازار لبنی گردید. گرچه محصولات لبنی تحت کنترل قیمت های دستوری به ۱۴ مورد و سپس به ۱۰ مورد کاهش یافت ولی با توجه به سبب بزرگ این محصولات در تولید شرکت های لبنی، مشکل عدم تناسب کماکان در قیمت تمام شده و قیمت فروش مشهود بود.

خلاصه موارد کلیدی در این دوره به شرح ذیل است:

۱. قیمت شیر مصوب از ۱۱.۱۰۰ ریال در سال ۱۳۹۲ به ۴۶.۵۰۰ ریال در پایان سال ۱۳۹۹ افزایش یافت (۴/۲ برابر). در فاصله سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ قیمت عرضه و تقاضا پایی تر از قیمت مصوب و در فاصله ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ قیمت عرضه و تقاضا بیشتر از قیمت مصوب بود.

۲. متوسط نرخ تورم در دوره مورد نظر (۹۲-۹۹) ۲۳/۱ درصد بوده است. (پیوست یک)

۳. قیمت دلار در ۸ سال مورد نظر دارای افت و خیز فراوانی بود. قیمت ارز دولتی تا سال ۱۳۹۶ با قیمت ارز آزاد اختلاف ناچیزی داشت ولی این شکاف قیمتی در ابتدای سال ۱۳۹۲ و از سال ۱۳۹۷ در پی تحریم‌های جدید آمریکا به شدت افزایش یافت.

از سال ۱۳۹۷ علیرغم تثبیت قیمت نرخ ارز دولتی به ۴۲۰۰۰۰ ریال قیمت ارز آزاد از ۴۲۰۵۰۰ ریال در اوایل سال ۱۳۹۲ به ۳۱۰۰۰۰۰ ریال در مقطعی از سال ۱۳۹۹ رسید و نهایتاً در پایان سال ۱۳۹۹ با قیمت ۲۵۰۰۰۰۰ ریال بسته شد. (پیوست دو)

۴. این دوره هفت بار از مکانسیم اصلاح تعرفه صادرات و واردات و ممنوعیت غیر تعرفه ای برای کنترل بازار استفاده گردید:

الف- ممنوع کردن واردات شیرخشک و حتی ورود موقت (خرداد ۱۳۹۴)

ب- اختصاص ۱۵۰ میلیارد تومان برای یارانه صادرات (آبان ۱۳۹۵)

ج- اصلاح تعرفه واردات کره از ۲۰ درصد به ۵ درصد (بهمن ۱۳۹۵)

د- ممنوعیت صادرات شیر خشک (مرداد ۱۳۹۷)

ه- حذف ارز ترجیحی ۴۲۰۰۰۰ ریال برای واردات کره (فروردین ۱۳۹۸)

و- صدور مجوز ۲۵ هزار تن شیر خشک بدون تعرفه (۶ ماهه دوم ۱۳۹۸ و ۶ ماهه اول ۱۳۹۹)

ز- ابلاغ عوارض ۱۶ هزار تومانی برای صادرات شیر خشک (اسفند ۱۳۹۹)

۵. حداقل حقوق در سال ۱۳۹۲ از مبلغ ۵.۳۲۱.۲۵۰ ریال به مبلغ ۲۶.۱۰۴.۲۷۰ ریال در سال ۱۳۹۹ رسید (۴/۹ برابر). (پیوست سه)

۶. لیست محصولا پرمصرف مشمول قیمت گذاری که بالغ بر ۷۸ قلم در سال ۱۳۹۲ بود به ۱۴ قلم و سپس ۱۰ قلم کاهش یافت (این سبد کماکان سهم بالایی در سبد تولید شرکت‌های لبنی را به خود اختصاص می‌دهد).

۷. مالیات بر ارزش افزوده از ۶ درصد در سال ۱۳۹۲ به ۹ درصد در سال ۱۳۹۶ رسید و این درصد تا پایان سال ۹۹ تثبیت شد. (پیوست چهار)

پیوست یک- نرخ تورم ۱۳۷۶-۱۳۹۹

نرخ تورم	سال
17.3	1376
18.1	1377
20.1	1378
12.6	1379
11.4	1380
15.8	1381
15.6	1382
15.2	1383
10.4	1384
11.9	1385
18.4	1386
25.4	1387
10.8	1388
12.4	1389
21.5	1390
30.5	1391
34.7	1392
15.6	1393
11.9	1394
9	1395
9.6	1396
26.9	1397
41.2	1398
36.4	1399

پیوست دو- قیمت ارز رسمی و آزاد

حد اکثر قیمت ارز آزاد	قیمت رسمی ارز	سال
4780	1750	1376
6460	1750	1377
8630	1750	1378
8130	1750	1379
7920	1750	1380
7990	7950	1381
8320	8280	1382
8740	8710	1383
9040	9020	1384
9220	9190	1385
9360	9280	1386
9660	9570	1387
10000	9830	1388
11000	10360	1389
18000	11000	1390
36500	11260	1391
36000	11260	1392
35500	29900	1393
36000	31800	1394
37500	32800	1395
42500	35850	1396
151500	42000	1397
165000	42000	1398
250000	42000	1399

پیوست سه - حداقل حقوق و دستمزد ۱۳۷۶-۱۳۹۹

تاریخ اجرا	حداقل دستمزد	بن کالاهای اساسی کارکنان	خوار و بار و مسکن
76	254,460	3,000	
77	301,530	3,000	
78	361,830	6,000	
79	458,010	6,000	
80	567,900	6,000	40,000
81	698,460	6,000	40,000
82	853,380	6,000	40,000
83	1,066,020	20,000	60,000
84	1,225,920	40,000	100,000
85	1,500,000	100,000	100,000
86	1,830,000	100,000	100,000
87	2,196,000	100,000	100,000
88	2,635,200	100,000	100,000
89	3,030,000	200,000	100,000
90	3,303,000	280,000	100,000
91	3,897,000	350,000	100,000
92	4,871,250	350,000	100,000
93	6,089,100	800,000	200,000
94	7,124,250	1,100,000	400,000
95	8,121,645	1,100,000	200,000
96	9,299,310	1,100,000	400,000
97	11,112,690	1,100,000	400,000
98	15,168,810	1,900,000	1,000,000
99	19,104,270	4,000,000	3,000,000

شاخص‌های تورم در سال ۱۳۷۷-۱۳۹۶

تورم لبنیات و تخم مرغ	تورم خوراکی‌ها	تورم کل	سال
26.3	13.9	17.3	76
18.4	24.4	18.1	77
13.3	22.3	20.1	78
14.7	9.1	12.6	79
10.9	7.5	11.4	80
14.6	19.2	15.8	81
9.7	15.6	15.6	82
8.6	14.4	15.2	83
4.9	11.1	10.4	84
13.7	13.3	11.9	85
20.7	21.8	18.4	86
23.3	30.6	25.4	87
8.6	10.2	10.8	88
4	16.3	12.4	89
33.7	26.3	21.5	90
53.9	44.2	30.5	91
30	41.5	34.7	92
14	8.9	15.6	93
9.3	10.4	11.9	94
5.5	8.2	9	95
12.2	14	9.6	96

جدول تعرفه واردات شیر خشک

ردیف	سال	شماره تعرفه	شرح	نرخ تعرفه ورودی	سود بازرگانی
1	1382	040210	شیر و خامه شیر/ به شکل پودر یا درصد چربی کمتر یا بیشتر از ۱.۵	4	36
2	1383	04021000	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	4	6
	1383	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	4	26
3	1384	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1384	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	25	-
4	1385	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1385	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	25	-
5	1386	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1386	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	25	-
6	1387	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1387	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	4	-
7	1388	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1388	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	4	-
8	1389	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	10	-
	1389	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	4	-
9	1390	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	90	-
	1390	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	90	-
10	1391	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	90	-
	1391	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	4	-
11	1392	040210	شیر و خامه شیر/ درصد چربی کمتر از ۱.۵	40	-
	1392	04021090	شیر و خامه شیر/ درصد چربی بیشتر از ۱.۵	2	-
12	1393	04021030	شیر خشک صنعتی	40	-
13	1394	04021030	شیر خشک صنعتی	40	-
14	1395	04022130	شیر خشک صنعتی	40	-
15	1396	04022130	شیر خشک صنعتی	40	-
16	1397	04022130	شیر خشک صنعتی	40	-
17	1398	04022130	شیر خشک صنعتی	40	-

جدول تعرفه واردات کره

ردیف	سال	شماره تعرفه	شرح	نرخ تعرفه ورودی	سود بازرگانی
1	1382	040510	کره به صورت فله و غیر فله	4	16
2	1383	04051090	کره-سایر	4	16
3	1384	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	10	-
4	1385	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	10	-
5	1386	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	10	-
6	1387	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	-
7	1388	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	-
8	1389	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	-
9	1390	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	-
10	1391	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	-
11	1392	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	2	
12	1393	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	4	
13	1394	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	15	
14	1395	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	20	-
15	1396	04051020	بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	5	-

جدول تعرفه واردات خامه

ردیف	سال	شماره تعرفه	شرح	نرخ تعرفه ورودی	سود بازرگانی
1	1382	040130	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	4	11
2	1383	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	4	11
3	1384	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
4	1385	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
5	1386	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
6	1387	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
7	1388	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
8	1389	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
9	1390	04013000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۶ درصد	15	
10	1391	04015000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۱۰ درصد	15	
11	1392	04015000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۱۰ درصد	15	
12	1393	04015000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۱۰ درصد	15	
13	1394	04015000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۱۰ درصد	15	
14	1395	04015000	شیر و خامه شیر/درصد چربی بیش از ۱۰ درصد	15	
15	1396	04015010	خامه شیر	15	
16	1397	04015010	خامه شیر	15	
17	1398	04015010	خامه شیر	15	

قوانین مالیات و عوارض مربوطه - (پیوست چهار)

آیین نامه اجرایی بند (ح) تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور

10757. - 1373.07.10 ت ۲۸۲ ه - ۱۳۷۳.۰۷.۱۸ - ۷۵

&آموزش و پرورش - بودجه - تقسیمات کشوری و وظائف استانداران و فرمانداران - سازمانهای دولتی - شهرداری - صنایع - مالیات - محاسبات عمومی & وزارت آموزش و پرورش - وزارت امور اقتصادی و دارایی - وزارت کشور

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۷۳.۷.۱۰ بنا به پیشنهاد شماره ۷۶۰.۶۳۱ مورخ ۱۳۷۳.۳.۳۱

وزارت آموزش و پرورش و به استناد بند (ح) تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور

آیین نامه اجرایی بند یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

"[Z] آیین نامه اجرایی بند (ح) تبصره (۸) قانون بودجه سال ۱۳۷۳ کل کشور"

۱- منظور از کارخانه‌ها و مؤسسات خدماتی و تولیدی در این آیین نامه، هر کارخانه، شرکت و مؤسسه دارای شخصیت حقوقی اعم از بخش دولتی و غیر دولتی است که متکفل تولید، مبادله و توزیع کالا یا عرضه خدمات باشد.

۲- وزارت آموزش و پرورش مجاز است به منظور تأمین بخشی از اعتبارات مورد نیاز خود عوارض و عواید زیر را در مناطقی که شورای آموزش و پرورش در آنها در سال ۱۳۷۳ تشکیل نمی شود به عنوان عوارض و عواید آموزشی به ترتیبی که در این آیین نامه مشخص شده وصول نماید:

الف - یک درصد (۱٪) از بهای فروش کالاها و خدمات کلیه کارخانه‌ها و مؤسسات خدماتی و تولیدی.

ب - تا پنج درصد (۵٪) عوارض صدور پروانه‌های ساختمانی، تفکیک زمین‌ها، پذیره و نوسازی علاوه بر عوارض مذکور که شهرداری‌ها دریافت می کنند.

تبصره ۱: کمیته موضوع بند (۳) با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی هر شهرستان میزان درصد عوارض بند (ب - ۲) را تا حداکثر ۵٪ تعیین می کند.

تبصره ۲: با توجه به سقف تعیین شده در قانون بودجه سال جاری بر اساس سهمیه زیر عوارض مذکور در بند الف این ماده دریافت و طبق ضوابط این آیین نامه به حساب خزانه واریز می شود:

فولاد ورق و ساختمان ۲۵ میلیارد ریال

خودرو ۲۰ میلیارد ریال

سیمان ۷ میلیارد ریال

لاستیک ۷ میلیارد ریال

کاشی و سرامیک ۲.۵ میلیارد ریال

۳- در هر استان کمیته‌ای متشکل از استاندار، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی و مدیر کل آموزش و پرورش، به منظور اخذ تصمیم و نظارت بر چگونگی وصول درآمدهای بند (۲) به ریاست استاندار تشکیل خواهد شد.

تبصره ۱ - در موارد مربوط به درآمدهای بند (الف - ۲) مدیر کل صنایع و درآمدهای بند (ب - ۲) مدیر کل مسکن و شهرسازی عضو کمیسیون خواهند بود.

تبصره ۲ - در مورد درآمدهای مربوط به بند (ب - ۲) در شهر تهران در کمیته‌ای متشکل از شهردار تهران، مدیر کل آموزش و پرورش و مدیر کل مسکن و شهرسازی اتخاذ تصمیم خواهد شد.

۴- کلیه کارخانه‌ها و مؤسسات خدماتی مشمول این آیین‌نامه مکلفند همه ماهه یک درصد (۱٪) از بهای فروش کالا و خدمات خود را به حسابی که به همین منظور از سوی خزانه یا نمایندگی خزانه در استان حسب مورد افتتاح می‌شود واریز کنند و فهرست وجوه واریزی را به ارده آموزش و پرورش محل تحویل و گواهی واریز وجه دریافت کنند.

تبصره: یک درصد عوارض ناشی از فروش کالا و خدمات کارخانه‌ها مشمول، در رسید فروش درج شده و درآمد حاصل شده تا پیش از پرداخت به خزانه در حساب جداگانه‌ای نگهداری می‌شود.

۵- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به هنگام رسیدگی‌های مالیاتی در سال ۱۳۷۳ بر اساس گواهی‌های صادر شد از سوی اداره آموزش و پرورش محل - موضوع قسمت اخیر بند (۴) این آیین‌نامه - رسیدگی لازم را به عمل آورده و انطباق یا عدم انطباق مبالغ پرداخت شده را با میزان فروش آنها تعیین و به‌اداره آموزش و پرورش شهرستان اعلام کند.

۶- شهرداری‌های سراسر کشور موظفند به هنگام صدور پروانه‌های ساختمانی، تفکیک زمین‌ها، پذیره و نوسازی، عوارض سهم آموزش و پرورش را به میزانی که کمیته بند (۳) (حداکثر ۵٪) تعیین می‌کند مشخص و پس از ارائه فیش بانکی توسط متقاضیان مبنی بر واریز مبلغ معین شده به حسابی که از سوی خزانه‌داری کل یا نمایندگی خزانه در استان حسب مورد تعیین می‌شود با آنها تسویه حساب کنند. خزانه موظف است به طور ماهانه مبالغ واریزی حوزه هر شهرداری را به‌اداره کل آموزش و پرورش استان اعلام کند.

۷- وزارتخانه‌های کشور، امور اقتصادی و دارایی و واحدهای تابعه آنها در استانها و شهرستانها موظفند همکاری‌های لازم را با وزارت آموزش و پرورش برای وصول درآمدهای مندرج در بند (۲) این آیین‌نامه به عمل آورند.

۸- معادل پنجاه درصد (۵۰٪) درآمدهای حاصل شده موضوع بند ۲ این آیین‌نامه تا سقف بیست و پنج میلیارد (۲۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل اعتبار ردیف ۱۲۷۵۳۵ قسمت چهارم قانون بودجه سال ۱۳۷۳ در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار می‌گیرد تا به منظور رشد کیفی فعالیت‌های آموزشی و توسعه و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی همان منطقه به مصرف برساند.

۹- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است همه ماهه پنجاه درصد (۵۰٪) وجوه واریزی را از محل اعتبار ردیف ۱۲۷۵۳۵ در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار دهد.

حسن حبیبی - معاون اول رییس جمهور

قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولید کنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی

ماده ۱- از ابتدای سال ۱۳۸۲ برقراری و دریافت هرگونه وجوه از جمله مالیات و عوارض اعم از ملی و محلی از تولید کنندگان کالاها، ارائه دهندگان خدمات و همچنین کالاهای وارداتی صرفاً به موجب این قانون صورت می پذیرد و کلیه قوانین و مقررات مربوط به برقراری، اختیار و یا اجازه برقراری و دریافت وجوه که توسط هیات وزیران، مجامع، شوراها و سایر مراجع، وزارتخانه‌ها، سازمانها، موسسات و شرکت‌های دولتی از جمله آن دسته از دستگاه‌های اجرائی که شمول قوانین بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است، همچنین موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی صورت می پذیرد به استثنا ((قانون مالیاتهای مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۰۳ و اصلاحات بعدی آن، قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری -صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۰۶/۰۷، قانون مقررات تردد وسائل نقلیه خارجی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۲، عوارض آزاد راهها، عوارض موضوع ماده (۱۲) قانون حمل و نقل و عبور کالاهای خارجی از قلمرو جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲ و عوارض موضوع بند (ب) ماده (۴۶)، بند (ب) ماده (۱۳۰) و بندهای (الف) و (ب) ماده (۱۳۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۷/۱/۱۷ لغو می گردد.

محصولات لبنی معاف از مالیات به شرح ذیل در سال های مختلف بودند.

سال	انواع فرآورده‌های لبنی، به استثنای شیر، شیر خشک صنعتی، پودر پنیر، پودر آب پنیر و آب پنیر
سال ۱۳۸۲	انواع فرآورده‌های لبنی به استثنای شیر، شیر خشک، پودر پنیر، پودر آب پنیر، آب پنیر، کازئین و لاکتوز
سال ۱۳۸۳	انواع فرآورده‌های لبنی به استثنای شیر، شیر خشک، پودر پنیر، پودر آب پنیر، آب پنیر کازئین، لاکتوز و آن بخش از سهمیه پنیر یارانه‌ای و تعادلی
سال ۱۳۸۴	انواع فرآورده‌های لبنی و فرآورده‌های سویا به استثنای شیر، شیر خشک، پنیر، پودر پنیر، پودر آب پنیر، آب پنیر، کازئین و لاکتوز
سال ۱۳۸۵	انواع فرآورده‌های لبنی و فرآورده‌های سویا به استثنای شیر، شیر خشک، پنیر، پودر پنیر، پودر آب پنیر، آب پنیر، کازئین و لاکتوز
سال ۱۳۸۶	انواع فرآورده‌های لبنی و فرآورده‌های سویا به استثنای شیر، شیر خشک، پنیر، پودر پنیر، پودر آب پنیر، آب پنیر، کازئین و لاکتوز

قانون مالیات بر ارزش افزوده

جناب آقای دکتر محمود احمدی نژاد

رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۲۳۷۸۳/۳۶۳۰۰ مورخ ۱۳۸۱/۷/۲۸ در اجراء اصل یکصد و بیست و سوم (123)

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۷ کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی مطابق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که با عنوان لایحه به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده بود پس از موافقت مجلس با اجراء آزمایشی آن به مدت پنج سال در جلسه علنی مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۹ و تأیید شورای محترم نگهبان، به پیوست ابلاغ می گردد .

علی لاریجانی

رئیس مجلس شورای اسلامی

این قانون از سال ۱۳۸۷ تاکنون به روش های مختلف تمدید شده است و تنها دو محصول شیر و پنیر در گروه محصولات لبنی معاف از پرداخت مالیات است.

ضریب ارزش افزوده از سال ۱۳۸۷ تاکنون به شرح ذیل است:

سال	ضریب کل	درصد مالیات	درصد عوارض
۱۳۸۷	۳،۰۰٪	۱،۵۰٪	۱،۵۰٪
۱۳۸۸	۳،۰۰٪	۱،۵۰٪	۱،۵۰٪
۱۳۸۹	۳،۰۰٪	۱،۵۰٪	۱،۵۰٪
۱۳۹۰	۴،۰۰٪	۲،۲۰٪	۱،۸۰٪
۱۳۹۱	۵،۰۰٪	۲،۹۰٪	۲،۱۰٪
۱۳۹۲	۶،۰۰٪	۳،۶۰٪	۲،۴۰٪
۱۳۹۳	۸،۰۰٪	۵،۳۰٪	۲،۷۰٪
۱۳۹۴	۹،۰۰٪	۶،۰۰٪	۳،۰۰٪
۱۳۹۵	۹،۰۰٪	۶،۰۰٪	۳،۰۰٪
۱۳۹۶	۹،۰۰٪	۶،۰۰٪	۳،۰۰٪
۱۳۹۷	۹،۰۰٪	۶،۰۰٪	۳،۰۰٪
۱۳۹۸	۹،۰۰٪	۶،۰۰٪	۳،۰۰٪